

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА
Кафедра майстерності актора

АНОТАЦІЯ

до творчого проєкту

Захист сценічного образу Вона в дипломній виставі за моноп'єсою

Неди Неждани «Голос тихої безодні»

на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Виконала:

здобувач першого

(бакалаврського) рівня вищої освіти галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»

Кристина СКОБЛИКОВА

Керівник творчого

проєкту:

Старший викладач кафедри

майстерності актора

ХДАК, заслужений артист України

Павло КУЧИН

Рецензент:

Допущено до захисту

Зав. кафедри _____/Віталій МІЗЯК/

2 червня 2025 р.

Харків 2025

Харківська державна академія культури

Факультет сценічного мистецтва

Кафедра майстерності актора

Ступінь вищої освіти «Бакалавр»

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри майстерності актора

_____ / Віталій МІЗЯК /

18 вересня 2024 року

ЗАВДАННЯ

на виконання творчого проєкту здобувача вищої освіти

Кристини СКОБЛИКОВОЇ

**1. Тема творчого проєкту: «Захист сценічного образу Вона в дипломній виставі за моноп'єсою
Неди Неждани «Голос тихої безодні»**

творчий керівник: старший викладач кафедри майстерності актора ХДАК, заслужений артист України
Павло КУЧИН

затверджені рішенням кафедри майстерності актора від 18 вересня 2024 року.

2. Строк подання роботи – 20 травня 2025 року.

3. Вихідні дані – у роботі досліджується створення та втілення сценічного образу Вона за монодрамою
Неди Неждани «Голос тихої безодні»

4. Зміст анотації (питання, що потребують розробки):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1.

РОЗДІЛ 2.

РОЗДІЛ 3.

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Харків 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....3

РОЗДІЛ I «Дослідження літературно художнього джерела Неди Нежданої «Голос тихої безодні»

1.1. Біографія та творчий шлях автора –Неди Неждани.....4

1.2. Історія написання та художнє втілення твору “ Голос тихої безодні”6

1.3. Опис основних подій згідно розвитку сюжету7

РОЗДІЛ II «Методика роботи над сценічним образом»

2.1.Аналіз образу ВОНА.....9

2.2. Головні персонажі та їх взаємовідносини.....14

2.3. Робота над характером та характерністю.....14

2.4. Надзавдання та наскрізна дія ролі

РОЗДІЛ III

Сценічне втілення образу Вона

3.1. Становлення образу за допомогою виразних засобів.....15

3.2 Костюми та реквізит.....

ВИСНОВКИ.....20

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ.....

ВСТУП

«Голос тихої безодні»— монодрама української драматургині та науковиці Неди Нежданої, що стала новою сходинкою в історії української монодрами. У ній авторка досліджує теми голодомору, кохання, втрати, родини, репресій, тяжкої долі, страху та відчаю.

Сама авторка, визначила свій твір, як «Моноп'єса про відчуття крил», натомість для головної героїні, це відчуття є лише ефемерним, невловимим. Вона поєднує в собі казкові та міфічні мотиви, глибинні асоціації, пробуджує національну ідентичність шляхом глибинного емоційного занурення в трагічне минуле українського народу.

«Голос тихої безодні»— моноп'єса, про поступове занурення у безодню та вічну, незгасаючу надію з неї вирватись. В ній, авторка Неда Неждана, розкриває сторінки Голодомору 30-х років шляхом співпереживання юній дівчині, втілюючи ідею національно-історичної відповідальності. Героїня Вона— проживає роздвоєність. Бажання полетіти на ледь відчутних крилах— стає аналогією бажанню покинути світ, що виявився надто жорстоким до неї та її родини.

В цій моноп'єсі, як в самостійній дипломній роботі, я виконую роль єдиної вказаної дійової особи— ВОНА.

1.1. Біографія та творчий шлях автора -Неди Нежданої.

Авторка п'єси, Неда Неждана, справжнє ім'я якої— Надія Леонідівна Мирошниченко, Народилася 8 червня 1971 року у місті Краматорськ, що на Донеччині. Вона— українська поетеса, науковиця, культуролог, журналістка, драматургиня, арткритикиня, перекладачка, викладачка. Здобула освіту в галузі театрознавства та культурології, що стало фундаментом для її подальшої творчої діяльності. Протягом понад п'ятнадцяти років вона очолює відділ драматургічних проєктів у

Національному центрі театрального мистецтва імені Леся Курбаса. Також є засновницею незалежного київського театру «МІСТ» та головою Конфедерації драматургів України. Неждана є авторкою понад двох десятків оригінальних п'єс, серед яких «Самогубство самотності», «Коли повертається дощ», «Кішка на пам'ять темряви», «Він відчиняє двері» та «Загублені в тумані». Її твори відзначаються глибоким аналізом соціальних та політичних процесів в Україні, зокрема подій Революції Гідності та війни на Донбасі. П'єса «Майдан Інферно» стала знаковим твором, що відображає події Майдану 2014 року. Твори Неда Нежданої були поставлені в багатьох містах України, а також за кордоном: у Франції, Польщі, Німеччині, Великій Британії, Канаді, США та інших країнах. Її п'єса «Кішка на пам'ять темряви» отримала схвальні відгуки в Лондоні та була фіналістом премії Offies Best New Play 2022. У 2022 році, після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, Неждана створила п'єсу «Закрите небо», засновану на реальних історіях жінок, які пережили облогу Маріуполя. Цей твір був написаний протягом семи тижнів після трагедії та став важливим свідченням жахів війни. Крім драматургії, Неда Неждана активно займається поезією та перекладацькою діяльністю, сприяючи популяризації української культури за кордоном. Її творчість є важливим внеском у сучасну українську літературу та театр, відображаючи складні суспільні процеси та глибокі особисті переживання.

Публічні матеріали, включаючи її офіційні біографії та інтерв'ю, зосереджені переважно на її професійній діяльності та творчому доробку. Це свідчить про свідоме рішення авторки зберігати приватність особистого життя, що є поширеною практикою серед митців, які прагнуть акцентувати увагу на своїй творчості та суспільній діяльності. Натомість, деякі джерела вказують на те, що Надія заміжня, її чоловік— актор, режисер і драматург Олександр Мірошниченко. Подружжя має двоє дітей— Маркіян та Роман.

1.2. Історія написання та художнє втілення твору “Голос тихої безодні”

П'єса «Голос тихої безодні» починається з присвяти авторки:

«Присвячується моїй бабусі Катерині, яка ростила 13 братів, сестер, дітей та онуків і подарувала мені сон із польотом у день свого похорону, а також моїй бабусі у других Орісі, яка розповідала мені казку про Івасика Телесика і померла у мій день народження...»

Ця присвята виконує функцію емоційного та символічного прологу до п'єси. Вона вказує на глибокий зв'язок між особистими спогадами авторки та темами твору. Бабуся Катерина, яка виховала велику родину, символізує силу, витривалість і материнську турботу. Її «сон із польотом» у день похорону можна трактувати як метафору переходу душі, що перегукується з темою польоту в п'єсі.

Бабуся Орісія, яка розповідала казку про Івасика Телесика, уособлює передачу фольклорної спадщини та дитячих спогадів. Казка про Івасика Телесика, де хлопчик рятується від злої змії, використовуючи хитрість і допомогу лебедя, є

алегорією на боротьбу добра зі злом, що також відображено в п'єсі через внутрішню боротьбу героїні.

Таким чином, присвята не лише вшановує пам'ять близьких, але й задає тон усій п'єсі, де особисте переплітається з універсальним, а минуле — з сучасним.

Авторка створила цей твір як реакцію на хвилю резонансних самогубств серед українських підлітків, а також під впливом глибоких особистих та соціальних роздумів про межу між життям і смертю, реальністю та містикою.

П'єса була натхненна не лише конкретними фактами з медійного простору, а й психологічними пошуками людської душі в момент екзистенційної кризи. Зокрема, Неда Неждана згадувала, що початковим імпульсом до створення твору стали теми самотності, втрати близьких та внутрішньої боротьби, які вона хотіла осмислити у драматургічній формі. Назва твору містить метафору «тихої безодні» — тобто душевного стану, що непомітно, але нестримно поглинає людину.

П'єса була написана мовою метафор і символів, з використанням сучасної драматургічної структури, де межі між реальним та потойбічним світом розмиті. Вона була представлена на різних театральних читаннях, зокрема у рамках проекту «Драма.UA» та здобула визнання за глибину філософських підтекстів і вдале поєднання поетичної мови з соціальною гостротою.

П'єса «Голос тихої безодні» створена у 2007 році, напередодні 75-х роковин Голодомору 1932–1933 років — однієї з найтрагічніших сторінок в історії України. Цей геноцид українського народу, організований радянською владою, призвів до мільйонів жертв і залишив глибокі рани в національній пам'яті.

У творі відчутна присутність теми Голодомору через образи, символи та атмосферу. Героїня п'єси переживає внутрішню кризу, що відображає колективну травму нації. Її відчуття «крил» може символізувати прагнення до звільнення від тягаря минулого, а також надію на відродження.

Неда Неждана в одному з інтерв'ю зазначала, що п'єса є спробою осмислення історичної пам'яті та її впливу на сучасну людину. Через особисту історію героїні авторка порушує питання відповідальності, провини та прощення, що є актуальними в контексті національної трагедії.

«Голос тихої безодні» — це моноп'єса, де єдина героїня, ВОНА, веде діалог із собою, своїми спогадами та уявними образами. Така структура дозволяє глибоко зануритися у внутрішній світ персонажа, дослідити її емоції, страхи та надії.

Символіка п'єси багатогранна. Образ «крил» уособлює прагнення до свободи, духовного зростання та подолання внутрішніх бар'єрів. Казкові мотиви, зокрема згадка про Івасика Телесика, вводять елементи фольклору, що надає твору універсального звучання.

Мова п'єси поетична, насичена метафорами та образами. Це створює особливу атмосферу, де реальність переплітається з фантазією, а буденне — з піднесеним. Такий стиль письма сприяє глибшому емоційному сприйняттю твору та дозволяє глядачеві або читачеві співпереживати героїні.

П'єса «Голос тихої безодні» Неди Нежданої є глибоким художнім осмисленням особистої та національної пам'яті. Через інтимну історію героїні авторка порушує універсальні теми життя, смерті, провини та прощення.

Присвята бабусям, згадка про казку та символіка польоту створюють багатшаровий текст, що резонує з історичним контекстом Голодомору та сучасними пошуками ідентичності.

«Голос тихої безодні» побудована як поєднання психологічної драми, притчі та елементів містичної реальності. Основна увага зосереджена на внутрішньому світі головної героїні — підлітка, яка опинилася в критичному психологічному стані, перебуваючи на межі життя та смерті. Через її внутрішній монолог, бачення, галюцинації та символічні зустрічі з персонажами з минулого й майбутнього розкривається тема духовного вибору.

Композиція п'єси нелінійна — сцени переходять одна в одну без чіткого розмежування між реальністю і уявою. Такий підхід дозволяє авторці створити напружену атмосферу екзистенційної невизначеності, яка є головною художньою домінантою твору.

Слово в п'єсі виконує не лише інформаційну, а й виразну функцію. Мова героїв — метафорична, музична, з елементами поезики, що наближає текст до жанру поетичного театру. Це особливо важливо для сценічного втілення: актор має працювати не лише з логікою дії, а й з ритмом і звучанням тексту, як з партитурою.

1.3. Опис основних подій згідно розвитку сюжету

Моноп'єса описує події від першого обличчя головної героїні у форматі монологу, в якому вона розповідає події з свого життя в хронологічному порядку.

Фабула моноп'єси така: Головна героїня Вона, відчуває, що має крила. Вона пам'ятає відчуття польоту у своїх снах, але не розуміє звідки воно в неї. Доля посилає їй випробування, від яких її крила то зникають, то брудняться і важчать, то зовсім горять і потім відростають знову. Вона втрачає батька, матір, змушена сама берегти та годувати малих братів та сестер, втрачає надію на кохання. Та її головне бажання— полетіти змушує знову знову пробувати свої крила в дії.

Пропоновані обставини: Геноцид українського народу 30х— 33х років. Голодомор та розкуркулення. Вона— донька в багатодітній збіднілій родині, де батька розкуркулили та умертвили у в'язниці, мати тяжко хворіє, малі брати та сестри постійно хочуть їсти, а нікому з односельців не можна вірити, ніхто з них не бажає їй добра, через заздрощі до землі, яку вони колись мали та обробляли, а деякі двори— краще зовсім обходити, бо в них люди з голоду сходять з розуму. Вона закохана в Нього, але вони не можуть бути разом, бо він один із Них, Тих, хто вбили її батька та занепастили всю родину.

Моноґеса починається з прологу, в якому Вона оповідає про свої чи то реальні, чи то удавані, чи то уявні крила. Вона намагається злетіти, бо звідки ж в неї почуття польоту? Вона пробує злетіти і на мітлі— та все дарма. Вона усвідомлює, що на землі її тримають гріхи, вони надто тяжкі і з ними вона не може полетіти.

Сцена 1. Оповідає історію про втрату батька . З батька довго знущались, забирали майно, зерно та землю, виписували борги. Він боровся до останнього, та коли руки опустились— батько відправив свою доньку щоб та наздогнала їх та привела. Але Вона стала всупереч цьому, не хотіла, щоб батько ніби здався, щоб погодився з цією несправедливістю, щоб віддавав усе те, що належить їх родині по праву. До того ж, серед загарбницької банди був її коханий, і вона не хотіла, щоб все виглядало так, ніби вона бігає. Та, звичайно не хотіла принижуватися. Батька ув'язнили за несплату боргів. Мати занедужала. Вона носила їжу батькові та речі, не знаючи, чи отримує він їх, а також переглядалась з Ним (зі своїм коханим). Та одно дня, той не підвів на неї очей, потім відвів у сторону, показав свіжу яму та прострелену батькову сорочку. Їй стало все зрозуміло, батька вбили.

Сцена 2– друга втрата, втрата матері. Вона вертається додому з в'язниці. Не знає, як сповістити Мати просто смерть батька. Мама одразу запитала, чи бачилась та з батьком, натомість помічає, що вузлик так і лишився, мама одразу все збагнула. Вона намагалась сказати, ніби сьогодні неприйомний день і їжу не забрали, хотіла віддати їжу матері, але та не взяла і заплющила очі, щоб стримати сльози. Мама з донькою тихо оплакували батька. Мама благала доньку втекти разом з молодшим дітьми, але та відмовила, кажучи, що не покине матір. Вночі з мамою сталася пропасниця, Вона привела знахарку, та просила лише їжі і Вона пішла просити по сусідах, та всі відмовили, бо в душі ще мали злобну заздрість до їх родини. Тоді вона зняла зі стіни ікону, сподіваючись, що за неї щось виміняє, та всі також відмовили. Після, вона пішла до Нього, все пояснила, Він дав їй мішок зерна. Вона прийшла додому, одразу наварила каші, нагодувала дітей, та коли привели знахарку— мама вже померла. Знахарка не взяла каші і сказала кликати вже попа. Вона знову звинувачує себе у тому, що надто довго барилася. Довго ходила по людях, сусідах, варила кашу. Вона роздумує, що і цей гріх не дає їй злетіти.

Сцена 3 «Клітка» починається з того, що до неї навідалися загарбники, нагадувати про борги та землю. Відібрали зерно та все до останньої крихти. Коли Вони пішли— Він підійшов до неї, сказав приходити ввечері, сказав дасть зерна, та що не міг інакше, вибачився. Вона вирішила, що не піде. Вона розуміла, що він причетний до всього цього і не хотіла брати в Нього нічого. Вона зрозуміла, що пташка— всеодині неї, а вона сама— клітка.

Тепер Вона теж віддає всю їжу дітям, бо не може витримати їх погляду, як мама.

В сцені 4, під назвою «Вовк» Вона перемагає в собі бажання крові та повертається до здорового глузду. Вона йде до лісу, щоб назбирати бодай чогось— ягід чи корінців. В куцах вона натрапляє на вовка та лякається, але згадує, що має з собою ніж і може вбити звіра. В ній прокидається мисливець та дикість, та раптом, Вона зупиняється та розуміє, що не зможе нікого і ніколи вбити, що це неприたまанне їй. В цей момент людяність перемагає голод та ненависть.

Розвиток подій настає у сцені 5, що має назву «Братик». Вона повертається з лісу та застає братиків за бійкою. Івасик— вкрав часточку їжі в Тимка. Вона страшенно розгнівалася на Йвася і вдарила його, бо ким він виросте, якщо вже краде у

рідного брата. Івась сказав сестрі, що більше її не любить та втік з дому. Вона шукала його по всьому селу, біля ставка, у полі і в лісі— ніде нема. Почула про бабу-людодітку, що шукає дітей. Закрила дітей, а сама вдягнулась і пішла просити допомоги в Нього.

Кульмінація моноп'єси відбувається у сцені 6 «Коханий». Підійшовши до дому— вона почула п'яний сміх та крики. У вікні побачила знайому— Христину, розхристану, з якої знущались всі ті чоловіки. Її знудило, вона боялась, що і Він серед них. В одну мить, вона вирішує підпалити цей дім та забрати мішок зерна. Тікаючи з лісу, Вонв чує, що хтось женеться за нею, а потім, чує Його голос. Вони зупиняються і Він говорить їй, що їм не судилося та дає їй лист з дозволом на виїзд. Вони розлучаються.

У сцені 7 відбувається розв'язка. Вона відчула себе вільною. Вони розлучилися і більше нічого її не тримає. Вона бачить падаючу зірку і роздумує над своїм бажанням. Приймавши усе так, як є, Вона відпускає Його і загадує повернути братика Івасика. Вона чує тужливий голос братика, що долунає з лісу. Той крикав гуси-лебеді, а поряд долунав звук пили. Вона, не знаючи, як так в неї вийшло, злітає і знімає братика з дерева.

РОЗДІЛ II

2.1. Аналіз образу ВОНА.

Авторці п'єси вдалось втілити в одній героїні всі можливі переживання. Вона— це поєднаність між відчуттям вируючого справжнього життя, та близько відчутною смертю, що не є метафорою, а дійсно дихає в потилицю. Події у моноп'єсі розгортаються у вустах головної героїні. Вона веде постійний діалог з собою, що в переплетінні з усіма подіями— виливається в екзистенцію, в очікування польоту, що ніяк не приходить. А коли героїня злітає— ми розуміємо, що цього не могло статись насправді. Вона — головна (і єдина) дійова особа моноп'єси. Її образ — складний, багатогранний, внутрішньо зламаний, але глибоко людський. Це дівчина, що стоїть на межі життя і смерті, фізично перебуває в реальності, але психологічно — на грані потойбічного світу. Її монолог — це спроба почути себе, повернутися або піти назавжди.

В монолог героїні дуже яскраво відображається її світогляд— вона не мислить логічно, а сприймає світ метафорично, з елементами поетичності. Вона звертається до вітру, щоб той підняв її- «Вітре! Прилети до мене і навчи мене літати! Я благаю! Тепер я точно знаю: я не Янгол, ніколи не була ним і не буду. А та безодня – то вона не тільки знизу – вона буває й зверху. Та безодня теж без дна. Гукаєш – і голос той зникає в прірві голубій.”, постійно описує свої крила, пір'я в них : «Те пір'я полетіло – і таке, яким ніколи не буває тіло, і заповнило все довкруг. Те

пір'я біле, ніби сніг, але не зимне, тепле...»

Вона відчуває у собі птаха та порівнює себе з кліткою : «Я раптом відчула, що той птах – у мені. А я його клітка.», а у своєму коханому, вона бачить вовка, що зустрівся їй напередодні : «І очі, як у вовка – ніби все знають про мене, те, чого я і сама про себе не знаю.»

Отже, її образ— поетичний, метафоричний, екзистенційний та водночас поєднує в собі жорстоке реальне життя.

Для роботи над сценічним образом, необхідно глибинно опрацювати тексти моноп'єси та розмежувати внутрішній монолог і приховані думки від оповіді, яку вона веде сама собі.

Центральний конфлікт — **між бажанням жити і бажанням втекти**, між болем і спогадами, між страхом і спокоєм. ВОНА не просто оповідає — вона *переживає, заново проживає* свої травми. Її внутрішній монолог — це голос душі, який не кричить, а тоне у «тихій безодні». Особливість ролі — у постійному балансуванні між внутрішнім спогляданням і зовнішнім впливом (уявні голоси, сни, образи минулого).

Її світогляд— глибоко чуттєвий. Вона бачить світ в образах, людей— звірами, очі— безоднями, кохання— крилами, гріхи — тягарями на крилах.

Під час роботи над роллю, я вибудовувала внутрішній монолог таким чином:

«Коли підходила до того дому, який минала після смерті батька, як чуми, почула сміх.

Такий холодний, неприємний, п'яний... Не стала стукати у двері, а повернула до вікна і зазирнула... Там була Христина... Розхристана і... Всі вони... її тримали... Я

відвернулася – мене відразу знудило від тих масних і хтивих пик... Я зрозуміла, що було б зі мною, якби тоді пішла, коли Він кликав... Чи, може, Його немає серед них? А раптом є? Не бачила – все неначе у тумані...»

Думки: « Перед очима— страшенна гробниця, а у вікнах— свині. Масні, брудні, обмазані кров'ю. Вони хрюкають та верещать так голосно, що наче між ними ще й собаки. Це вбивці, не люди, а гірші за звірів. Вовк мене не вбив тоді у лісі, хоча і мав за що, я йому погрожувала. Вовк був розумніший, він відчував мій відчай та бачив ту безодню у мені, не посмів, дочекався. У вовка є мудрість. А то— свині. А між ними— перебита обратора пташка.. це могла б бути я, тож добре, що я обрізала крила...»

Під час роботи над роллю, незалежно від обраного методу роботи, необхідно добре розуміти історію свого персонажу та його роман життя. Роман життя— це історія героя літературно- художнього джерела до описаних подій у творі.

Під час роботи над сценічним образом, я скалала за допомогою фантазії наступний роман життя героїні Вона: народилась у 1915 році, в багатій родині заможного селянина. Перша донька, перша радість батьків. Батько у спадок від діда отримав землю, та і сам був роботящій, то ж окрім землі мали ще й найбільший дім в селі.

Мали багато худоби, з тої худоби було і молоко і сири, й нам й на продаж. Було і м'ясо, та шкури, та й на свята можна було одного бичка зарізати, а другого— продати. Батько ще печі робив. Дуже гарні, а бувало ще як розмалює— то не відірвати очей. Як вже Вона піросла та могла собі раду дати— народився перший братик— Марко, потім і другий— Тимко, а за ним і найменший— Івась. Його Вона знає ще з дитинства. Вони разом бавились по дворах ще майже з пелюшок. Разом

ходили пасти худобу чи на ставок, в одній компанії. Вона часто зазнавала цькувань від дітей, оскільки тим батьки постійно говорили, що Вона якась не така, бо в неї батьки заможні і що от прийдуть комуністи і тоді все буде по-чесному. Він захищав її та підтримував, заступався перед усіма, хоча і сам був з небагатої родини. Але з часом— його відкрита підтримка кудись поділася. Він почав цуратись її, робити вигляд, що не чує цих слів і не бачить цих поглядів. Приходив нишком, вибачався, обіймав— і Вона одразу пробачала. Так, потайки, вони перший раз і поцілувались.

Моноп'єса «Голос тихої безодні» — занурює нас в сторінки, коли на території України все руйнував голод та репресії. Це п'єса, в якій дуже важливу роль відіграє історичний контекст. Тож невід'ємною частиною роботи над роллю стає хронологічна картина подій, що розгортались на українських землях 1915–1933 років:

1915 : Перша світова війна триває — Українські землі (особливо Галичина, Буковина, Волинь) стають ареною воєнних дій між Російською імперією та Австро-Угорщиною.

1917: Березень — утворення **Центральної Ради** в Києві, початок українського національного руху. **Червень** — **I Універсал** Центральної Ради: проголошення автономії України **Листопад** — **III Універсал**: проголошення Української Народної Республіки (УНР).

1918: 22 січня — **IV Універсал**: проголошення повної незалежності УНР. **29 січня** — **Бій під Крутами**. **29 квітня** — **переворот і встановлення Гетьманату Павла Скоропадського**. **листопад** — падіння Гетьманату, відновлення УНР (Директорія). **листопад** — утворення **Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР)** у Львові.

1919: 22 січня — **Акт Злуки УНР і ЗУНР** у Києві. **Весна-літо** — наступ більшовиків, відновлення радянської влади на більшій частині України. **Війни УНР з Польщею та радянськими військами**, хаос, боротьба з білими (Денікін), «зеленими» та анархістами (Махно).

1920: Квітень — **Варшавська угода** між УНР та Польщею (Петлюра-Пілсудський). **1920–1921** — завершення Української революції, поразка армії УНР.

1921: Березень — утворення Української Радянської Соціалістичної Республіки (УРСР) у складі СРСР. **Квітень** — підписання Ризького миру: поділ українських земель між Польщею та СРСР. **1921–1923** — **масовий голод** в південних регіонах України (особливо в Одеській, Миколаївській, Запорізькій губерніях).

1923: Офіційне завершення воєнних дій в Україні. Початок політики українізації в УРСР: підтримка української мови, культури, літератури, освіти.

1925: Початок індустріалізації: будівництво заводів, електростанцій, розгортання п'ятирічних планів.

1928: Початок першої п'ятирічки в СРСР: індустріалізація та масова **колективізація сільського господарства**.

1929: Проголошення курсу на «суцільну колективізацію». Репресії проти «куркулів» — початок масових виселень і арештів селян. Арешт членів **Союзу визволення України (СВУ)** — масова кампанія проти української інтелігенції.

1932–1933: Голодомор — геноцид українського народу: штучно створений голод на території УРСР внаслідок хлібозаготівель, репресій і заборони вивозу продуктів. За оцінками істориків, загинуло від 3 до 7 мільйонів осіб. **1933** — завершення українізації, репресії проти діячів української культури.

2.2. Головні персонажі та їх взаємовідносини

На початку моноп'єси, вказано одну єдину дійову особу, і це — Вона: « ДІЙОВА ОСОБА: ВОНА – неважливо якого віку і зовнішності, але бажано худенька.» В більшості, п'єсу побудовано на спілкуванні Вона з самою собою. Вона в постійному діалозі зі своїм внутрішнім голосом намагається знайти відповіді на питання, що не дають їй злетіти, звинувачує себе та шукає собі виправдання.

Натомість, у своїй оповіді вона згадує героїв зі свого життя, з якими перебувала в тих чи інших взаємовідносинах та вступає у взаємодію. Усі свої спогади героїня переживає наяву в реальному часі, що дозволяє нам зрозуміти, як вона ставиться до тих чи інших героїв зі свого життя та що призвело до цих стосунків.

Батько, як каже сама Вона, — її найперший гріх. Судячи з умов, в яких вони жили та в яких постають на момент подій у моноп'єсі, батько жив та робив усе заради благополуччя в родині. Він тяжко працював та вів справи, аби в його родині було все найкраще та не зважав на думку та заздросці оточуючих. Коли почалась колективізація та виконання п'ятирічок — служби не могли залишити їх родину у спокої та забирали все. Вона хотіла підтримати батька, переживала, не могла прийняти та змиритись з його приниженням, що і не дало їй наздогнати їх, що говорить про те, що Вона була батьковою донечкою. Вона— перша дитина в родині, що, так чи інакше вирізняє її посеред інших дітей та робить особливою, також під час роботи над сценічним образом, задля найбільш глибоко-емоційної передачі переживань героїні у сцені з батьком, я вибудувала в її прихованих думках— особливі відносини з батьком, сповнені довіри та ніжності. Він був її

опорою, допомагав та підказував. До того ж, коли з'явилися молодші діти— саме батько найбільше приділяв увагу дочці, поки мати порала малечу.

Втрата батька— це як втрата стовпа, на якому тримався весь внутрішній будинок Вона, це глибоко ранить її, та не менш болючим є відчуття власної провини. Вона дуже любить батька, сумує за ним, до останнього піклується про нього у в'язниці: навідується та робить передачі, навіть тоді, коли вони вже практично нічого і не мали.

Мама у моноп'єсі «Голос тихої безодні»— також є глибоко архетипною. Любов до дітей та самопожертва заради їх майбутнього— позбавляють її найціннішого— життя. Вона так само любить маму, ніжно та щиро. Між ними відчувається теплий та розуміючий зв'язок матері і дочки. Після втрати батька вони разом оплакують його, тихенько, подалі від очей та вух молодших. Вона хвилюється за здоров'я та стан матері, натомість та вдає, що все добре і не варто звертати на неї увагу. Мама ніколи не їсть, оскільки не може витримати погляду дитячих голодних очей та всю свою їжу віддає їм. «Кажу їй:

мамо, їж, благаю, ти вся аж світишся... І те поклала поруч. Та мама відвернулась, і очі

враз заплющила – щоб не пустити підступні сльози, а вони, немов крізь греблю,

просочилися й текли, і я вже знала – сльози не спинить.» Після смерті матері, Вона— переймає її поведінку. Стає такою ж жертвовною, відкладає свої інтереси на другий план, ставить на перше місце молодших. « Діти дивилися такими темними очима, ніби зазирали в душу. Я

зрозуміла маму, я не могла так їсти – і все їм віддавала.»

У Вона та Матері— дуже типові архетипні стосунки матері та доньки, де старша жінка виховує свою молодшу версію, а менша жінка бере приклад зі старшої. Вона підтримують одну одну, оскільки найкраще розуміють почуття одна одної, допомагають та знаходять спільну мову, навіть без слів, залишаючись кожна у своїх думках, щоб зайвий раз не потурбувати.

Вовк виступає глибоко символічним персонажем у п'єсі. Вона зустрічає його далеко не просто так і між ними одразу встановлюється зв'язок, що виходить на межі розуміння простої людини та дикого звіра. « І в тих очах і сум, і мудрість водночас, а головне – оте знання про ту безодню, у мені.»

2.3. Робота над характером та характерністю

Характер героя дає йому забарвлення, яскраві прояви та відчуття характеру— допомагають зрозуміти героя та показують його образ мислення. Для створення характеру, необхідно дати йому визначення.

Характер- це сукупність індивідуальних рис, ознак, проявів емоцій, сприйняття, емоційного спектру, темперамент, що їх набуває людина протягом усього життя. Характер не буває «сильним» чи «слабким», людина не може бути «безхарактерною», кожна має свій особистий досвід переживання впливу тих чи інших чинників.

Не менш важливими за внутрішні прояви, є прояви зовнішні. Характер виявляється в одязі, рухах, манері говорити, у погляді. Характерність- це особливі зовнішні прояви людини, що їх вона також набуває протягом життя. Це може бути якась вроджена вада, або ж звичка чи навичок.

2.4. Надзавдання та наскрізна дія ролі

В роботі над втіленням сценічного образу, незалежно від його ролі в літературно- художньому джерелі, необхідно вмотивувати кожен дію героя, виправдати його вчинки та погляди. Надзавдання персонажу— є таким самим ключем до сценічного втілення, як і зерно ролі чи характер героя. Опрацювання надзавдання— стабілізує уявлення актора про свою роль, допомагає зрозуміти персонажа.

Надзавдання— це головна мета існування героя протягом подій у п'єсі. Його головна ціль та бажання, те, до чого він має дійти і чого має досягти. Надзавдання не обов'язково є глобальним чи сенсом життя героя, надзавдання визначається саме не часовий період подій у виставі та може корегуватися режисером. Знання надзавдання свого персонажу дає віру у його дії, по актору завжди видно: чи розуміє він чому саме чинить так чи інакше.

Надзавдання героїні Вона— злетіти. Її надзавдання є глибоко метафоричним та образним, натомість справжнім. Вона переймається явищем польоту протягом всієї п'єси і всі її дії чи результати подій у житті— так чи інакше стосуються реалізації польоту. «Але ж люди літають

уві сні! Я чула це від багатьох. Ну і звідки це відчуття польоту? Звідки це у нашій пам'яті,

якщо це неможливо?»

В моменті, коли падає зірка і Вона може загадати будь-що, вона не обирає літати, хоча це є її головною метою, вона жертвує можливістю та загадує повернути брата, за що і отримує політ.

Надзавдання злетіти— є аналогією до «звільнитись», отримати свободу та спокійне життя.

Наскрізна дія— це ті вчинки та рішення, що робить та приймає герой у п'єсі, які або ж призводять його до досягнення головної мети, тобто, надзавдання, або ж, навпаки, є хибними.

Наскрізна дія героїні Вона— це проживання всіх тих життєвих викликів, які вона називає гріхами, щоб їх відпустити.

Образною само рефлексією, вона виконує самоаналіз та пропрацьовує свої «гріхи», що є тягарями на «крилах» та не дають їй «злетіти» . Останнім тягарем— є закоханість, який вона відпускає розлукою. Шляхом такої образної «сповіді» вона звільняється від власного почуття провини та нав'язливих думок, що дозволяє їй відчуття полегшення та відчуття польоту.

3.1. Становлення образу за допомогою виразних засобів.

Пройшовши етап аналізу героя, його запропонованих обставин, роману життя, надзавдання та наскрізної дії, характеру та характерності, необхідно використати всю отриману інформацію та досвід для сценічного втілення персонажу. Такі засоби виразності мистецтва, як: грим, костюм, музика, художнє слово, декорації, пластика, світло, тощо– допомагають у створенні повноцінного сценічного образу.

Герой має “читатись” глядачем візуально, візуальний аналіз, який ми здійснюємо щосекунди, допомагає нам у сприйнятті світу. Образ має впливати на глядача емоційно, тобто викликати страх чи відразу, симпатію та співчуття. Кольори мають відповідати образу та викликати певні асоціації, містити у собі символізм та гармонічно поєднуватись для ока глядача. Музика має доповнювати всі дії та репліки героя. задавати настрій сцени та слів, так само грає і тиша, якщо використовується правильно. Грим персонажа та його костюм, дають змогу глядачеві одразу зчитувати з нього інформацію, це полегшує сприйняття. Завдяки гриму можна викликати відразу, симпатію, емпатію, страх чи захват.

Досягнення цілісного образу- неможливе без правильного та гармонічного синтезу виразних засобів мистецтва.

Декорації музика та світло– так само відображають місце та час, жанр, стиль та авторський почерк, допомагають глядачеві зануритись в атмосферу та запропоновані обставини.

Місце подій у моноп'єсі «Голос тихої безодні, можна описати як «наодинці з собою» авторка не вказує на час та місце дії героїні, ми лише розуміємо історичний контекст подій, але не маємо обмежень у сценічному втіленні. Простір навколо героїні— абстрактний і не має певних рамок. Сцена не має конструкції декорації, за винятком умовного крісла. Так як моє сценічне втілення проходило самостійно в умовах дистанційного навчання, відео роботу я знімала в кімнаті, але це лише умовний простір існування героїні.

Кольорова гамма роботи— бліда та неяскрава. Переважають чорні та сірі кольори, окремі сцени, наприклад, з батьком, затемнені, що надає загальній атмосфері тужливості та пригнічення. Жанр моноп'єси— драма і саме така кольорова атмосфера підходить для втілення.

У сцені з батьком героїня Вона змінює локацію та постає сидячи у кріслі, що передає глибинність спогадів. (Додаток 1.1)

У процесі самостійної роботи над дипломною роботою, я дійшла висновку, що ту саму «безодню» в середині героїні передає саме тиша. Музичний супровід у відео роботі не використовується.

3.1. Становлення образу за допомогою виразних засобів.

Пройшовши етап аналізу героя, його запропонованих обставин, роману життя, надзавдання та наскрізної дії, характеру та характерності, необхідно використати всю отриману інформацію та досвід для сценічного втілення персонажу. Такі засоби виразності мистецтва, як: грим, костюм, музика, художнє слово, декорації, пластика, світло, тощо– допомагають у створенні повноцінного сценічного образу.

Герой має “читатись” глядачем візуально, візуальний аналіз, який ми здійснюємо щосекунди, допомагає нам у сприйнятті світу. Образ має впливати на глядача емоційно, тобто викликати страх чи відразу, симпатію та співчуття. Кольори мають відповідати образу та викликати певні асоціації, містити у собі символізм та гармонічно поєднуватись для ока глядача. Музика має доповнювати всі дії та репліки героя. задавати настрій сцени та слів, так само грає і тиша, якщо використовується правильно. Грим персонажа та його костюм, дають змогу глядачеві одразу зчитувати з нього інформацію, це полегшує сприйняття. Завдяки гриму можна викликати відразу, симпатію, емпатію, страх чи захват.

Досягнення цілісного образу- неможливе без правильного та гармонічного синтезу виразних засобів мистецтва.

Декорації музика та світло– так само відображають місце та час, жанр, стиль та авторський почерк, допомагають глядачеві зануритись в атмосферу та запропоновані обставини.

Місце подій у моноп'єсі «Голос тихої безодні, можна описати як «наодинці з собою» авторка не вказує на час та місце дії героїні, ми лише розуміємо історичний контекст подій, але не маємо обмежень у сценічному втіленні. Простір навколо героїні— абстрактний і не має певних рамок. Сцена не має конструкції декорації, за винятком умовного крісла. Так як моє сценічне втілення проходило самостійно в умовах дистанційного навчання, відео роботу я знімала в кімнаті, але це лише умовний простір існування героїні.

Кольорова гамма роботи— бліда та неяскрава. Переважають чорні та сірі кольори, окремі сцени, наприклад, з батьком, затемнені, що надає загальній атмосфері тужливості та пригнічення. Жанр моноп'єси— драма і саме така кольорова атмосфера підходить для втілення.

У сцені з батьком героїня Вона змінює локацію та постає сидячи у кріслі, що передає глибинність спогадів. *(Додаток1.1)*

У процесі самостійної роботи над дипломною роботою, я дійшла висновку, що ту саму «безодню» в середині героїні передає саме тиша. Музичний супровід у відео роботі не використовується.

3.2 Костюми та реквізит.

Вище згадувалось, що час та місце дії у п'єсі— умовні, авторка не ставила за мету втілити історичний контекст тут і зараз, натомість образ героїні має передавати її внутрішні переживання, фізичний та психоемоційний стан, та бути доречним в

контексті оповіді подій Голодомору.

В процесі самостійної роботи я визначила такі елементи зовнішнього втілення образу своєї героїні:

Костюм: довга чорна туніка. Вона створює ефект «поза часом», не відволікає увагу, передає бажання героїні поринути у безодню. Чорний колір також тісно пов'язаний з її глибинними переживаннями

Зачіска: розпущене волосся. Від природи я маю достатньо довге волосся. На мою думку, така зачіска, довге розпущене волосся— передає втому героїні та є доповненням до її внутрішньої жіночності.

Грим: в процесі роботи було виконано схему гриму хворобливого обличчя. Вона, та її родина голодують. За цей час її шкіра зблідла, на щоках з'явилися западини а під очима— синці. Я нанесла тіні на рельєфи обличчя, що зробило його більш виразним та влучно передавало сенси, закладені авторкою.*(Додаток 1.2)*

Реквізит було використано по мінімуму, лише той, що заявлений у п'єсі:

Мітла. *(Додаток 1.3)*

Також, під час роботи над сценічним втіленням образу Вона, — я звертала увагу на втілення цього образу в сучасних театрах. Це необхідно для мого власного досвіду спостережень.

Мною було розглянуто героїню Вона Запорізькому театрі молоді *(Додаток 1.4)*, у Львівському театрі ляльок *(Додаток 1.5)* а також у центрі Леся Курбаса *(Додаток 1.6)*.

Отже, обрані костюми, аксесуари, грим та реквізит- відповідають героїні, підкреслюють образ та створюють його у відповідності драматургії.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи своє дослідження, я можу стверджувати, що моноп'єса про відчуття крил «Голос тихої безодні» драматургині Неди Нежданої — є криницею українського переживання, втіленням душі, що перебуваючи в надскладних умовах, знаходить сили на красу слова, на мелодичне тонке відчуття світу. Неда Неждана в одноактній моноп'єсі розкрила теми родинних зв'язків, материнства, братерства, репресій, зруйнованих мрій, роздвоєння, внутрішніх конфліктів, кохання, та неймовірно, на прикладі конкретної людської долі, розгорнула таку тяжку сторінку в історії Українського народу, що допомагає глядачеві, за рахунок симпатії та емпатії конкретній героїні, переживати та усвідомлювати свою національну історію. Моноп'єса виховує українську свідомість та почуття людяності в найскладніших життєвих обставинах.

Про свою роботу над втіленням сценічного образу «Вона», можу сказати, що ретельне дослідження першоджерела, історії написання твору, історичного контексту — допомогли мені краще «порозумітися» з образом. В ході пошуків за

методиками поетичного, екзистенційного та реалістично-психологічного методу— всі етапи були пройдено та використано на практиці.

Спосіб мислення мого персонажу, логіка поведінки та внутрішні монологи, які я спробував відтворити, допомогли зрозуміти почуття героїні, наміри та дії.

Отже, уся робота, яка була проведена для втілення образу, включала в себе глибинний аналіз подій, фактів, конфліктів і ідей, визначення надзавдання ролі, її наскрізної дії, жанру, темпоритму, пошук «зерна» ролі, характеру, характерності, підбір засобів виразності та пристосувань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Інтернет ресурси

Інтернет-ресурс

<https://kurbas.org.ua/dramlab/neda/Golos.pdf>

Інтернет ресурс

<https://dovidka.biz.ua/neda-nezhdana-biohrafija-ta-tsikavi-fakty/>

Інтернет ресурс

https://uk.wikipedia.org/wiki/Неда_Неждана

Інтернет ресурс

<https://mizanscena.com/>

Інтернет ресурс

<https://photo-lviv.in.ua/holos-tyhoji-bezodni-perekrykuje-bud-yaki-fakty/>

Інтернет ресурс

<https://kurbas.org.ua/dramlab/neda/Golos.pdf>

Інтернет ресурс

<https://ukrdramalib.com.ua/play/golos-tyhoji-bezodni/>

Книги 1 автора

5. Станіславський К. Робота актора над собою: у творчому процесі переживання. Київ : Мистецтво, 1953.

6. Станіславський К. Робота над роллю ("Ревізор"). Реальне відчуття життя п'єси та ролі (1936–1937). Львів, 2018.

7. Лесь Курбас у театральній діяльності, в оцінках сучасників: документи / упоряд. О. Зінкевич. Київ : Смолоскип, 1989.

Статті зі збірників наукових праць

8. Несен І. Жанрові особливості костюму в Театрі Корифеїв (1882–1914 рр.) // Збірник наукових праць.

Фрагмент вистави «Голос тихої безодні» Неда Неждана «Театр у кошику»

Кадри з роботи

